

Türk Tabipleri Birliği COVID-19 İzleme Kurulu Dördüncü Ay Raporu

10 Temmuz 2020

Teşekkür

TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ COVID-19 PANDEMİSİ DÖRT AYLIK DEĞERLENDİRME RAPORU

TTB COVID-19 İzleme Kurulu Üyeleri

- Prof. Dr. Sinan Adıyaman
TTB Merkez Konseyi
- Prof. Dr. Feride Aksu Tanık
TİHV Akademi, TTB Etik Kurulu
- Kerem Altıparmak
Hukukçu/TTB Etik Kurulu
- Prof. Dr. Özlem Azap
Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı
KLİMİK (Türk Klinik Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları Derneği)
- Dr. Eriş Bilaloğlu
Biyokimya Uzmanı
- Faruk Bildirici
Gazeteci/Ombudsman
- Prof. Dr. Murat Civaner
Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı
- Doç. Dr. Aslı Davas
TİHV Akademi
- Doç. Dr. Yücel Demirel
Kocaeli Dayanışma Akademisi
- Doç. Dr. Osman Elbek
Florence Nightingale Hastanesi Göğüs Hastalıkları Bölümü
- Av. Özgür Erbaş
TTB Hukuk Bürosu
- Prof. Dr. Gülriş Erişgen
TTB Merkez Konseyi
- Prof. Dr. Nilay Etiler
TTB Halk Sağlığı Kolu Başkanı
- Prof. Dr. Nurdan Köktürk
Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı
- Aslı Odman
Mimar Sinan Üniversitesi
- Dr. Ümit Yaşar Öztoprak
TTB Aile Hekimliği Kolu
- Prof. Dr. Kayhan Pala
Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
- Prof. Dr. Meram Can Saka
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
- Dr. Bülent Şık
Gıda mühendisi
- Prof. Dr. Aynur Eren Topkaya
Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı
- Prof. Dr. Sarp Üner
Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Enstitüsü
HASUDER (Halk Sağlığı Uzmanları Derneği)
- Doç. Dr. Cavit Işık Yavuz
Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
TTB Halk Sağlığı Kolu
- Prof. Dr. Ersin Yarış
Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı
- Prof. Dr. Serkan Yılmaz
TTB Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu (UDEK) Yürütme Kurulu
- Dr. Bülent Nazım Yılmaz
TTB Merkez Konseyi

Teşekkür

4. Ay Değerlendirme Raporu'nun hazırlanmasında görev alan, TTB COVID-19 İzleme Kurulu üyelerine, ayrıca Kurul dışından yazılarıyla katkı sunan Prof. Dr. Kayhan Çetin Atasoy, Prof. Dr. Banu Çakır, Dr. Ergun Demir, Prof. Dr. Gülriz Erişgen, Dr. Güray Kılıç, Dr. Emrah Kırımlı, Prof. Dr. Yeşim Gökçe Kutsal, Dr. Zeliha Uğur Öcek, Dr. Mustafa Turan, Dr. Rıdvan Yılmaz'a, raporun düzenlenmesi ve tasarımında görev alan Sinan Solmaz ve tüm TTB çalışanlarına ayrı ayrı teşekkür ediyoruz.

**Türk Tabipleri Birliği
Merkez Konseyi**

Sunuş

TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ COVID-19 PANDEMİSİ DÖRT AYLIK DEĞERLENDİRME RAPORU

...

SUNUŞ

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın Türkiye'de ilk vakayı duyurduğu basın toplantısında "bir veya birkaç vaka salgın olarak görülmemelidir... bir hasta topyekûn risk değildir" cümlelerini kumasının üzerinden 4 ay geçti. Hatırlanacağı gibi aynı günlerde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) salgını pandemi olarak adlandırmıştı ve yine aynı toplantıda Bakan "Ülkemizde yayılmayı önleyici tedbirler alınmıştır... sağlık personeli ve hastane hazırlıkları çok önceden bitirilmiştir..." diye eklemişti.

Elinizdeki Rapor 4 aylık değerlendirme adını taşısa da bir önceki Rapor'dan (2 aylık değerlendirme) bugüne yaşananlar Sunuş'un öncelikli konusu oluyor. Pandemi gerekçesiyle kapanmayı okula gitmeye ara verilmesi olarak (16 Mart) tanımlarsak AVM'lerin açılışını da (11 Mayıs) açılmanın ilk adımı olarak işaretleyebiliriz. Bu kabul üzerinden geçtiğimiz 2 aylık dönemi Türkiye'de yeniden açılma sürecinin yönetimi olarak adlandırabiliriz.

TTB olarak yeniden açılmada dikkat edilmesi gerekenleri içeren 5 Mayıs tarihli açıklamamızda "eğri azalış gösterse de salgın devam ediyor" başlığı altında epidemiyoloji biliminin gereklerine göre sürecin yönetilmesi uyarısını yapıyor ve ekliyorduk: Piyasa baskısından uzak, ayırım yapılmadan insan odaklı, toplumun sağlığı başta olmak üzere bütün insani ekonomik ve sosyal gereksinimler sosyal devlet anlayışıyla karşılanacak adımlarla yürütülmelidir.

65 yaş üstünü 2 ayı aşan bir süre evde tutmanın üzerine Ramazan Bayramı'nı işaret ederek 2 bayramı bir arada kutlama beklentisi yaratmak, verilerin umulan desteği sunmaması üzerine kısıtlamaları sürdürmek, ekonomik verilerin alarmları ve nihayetinde beklentiyle doğan ve artan baskı karşısında kontrollü sosyal hayat sloganıyla tezat kontrolsüz açılma, eş güdümsüz hatta kaotik yönetim bu dönemin özelliği idi. En net fotoğraf ise 6-7 Haziran hafta sonu için yaşandı. Sağlık Bakanı'nın hafta sonu kısıtlama olmayacağı ifadelerini izleyen Perşembe akşamı İçişleri Bakanlığı'nın hafta sonu sokağa çıkma kısıtlaması genelgesi ve ertesi gün Cumhurbaşkanı'nın "qönlüm el vermedi" diyerek iptali! Tahmin edileceği gibi tüm bu kararların alınmasında Bilim Danışma Kurulu'nun katkısını ve sürecin koordinasyonunun nasıl yürütüldüğünü sormaya gerek bile duymuyoruz. Cumhurbaşkanlığı Yönetim Sistemi'nde bütün kararların Cumhurbaşkanı'nın bilgisi dâhilinde alınıp talimatlarıyla yapıldığını ama kısa süre sonra Cumhurbaşkanı tarafından değiştirildiğini biliyoruz.

Bursa haykırdı: #KayıhanPalaYalnızDeğildir

TTB Haberler

İçerik

İçindekiler

SUNUŞ	5
TTB COVID-19 Danışma ve İzleme Kurulu Üyeleri	8
ÖZET	9
1. BÖLÜM: GİRİŞ	19
Raporun Amacı	19
Raporun Hazırlanma Yöntemi	19
Raporun Sınırlılıkları	19
Kronolojik olarak Türkiye’de ve dünyada önemli gelişmeler	20
2. BÖLÜM: COVID-19 HASTALIĞI	32
Bulaşma Yolları	32
Tanı	35
COVID-19 Etkeni	38
Korunma	39
COVID-19 Erişkin Hasta Tedavisi	43
Klinik Belirti ve Bulgular, Olgu Tanımları	45
3. BÖLÜM: PANDEMİDE KÜRESEL DURUM	49
Pandemide Küresel Durum	49
Ülke Örnekleri	54
4. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE COVID-19 PANDEMİSİNİN EPİDEMİYOLOJİSİ	63
Türkiye’de COVID-19 Pandemisinin Epidemiyolojisi	63
Ülke Deneyimleri ve Türkiye	70
5. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE PANDEMİ YÖNETİMİ	79
Pandemi yönetiminin örgüt yapısı	79
Mevzuat değişiklikleri	86
Toplum Bilimleri Kurulu: Sahici Bir Beyin Fırtınası İçin Olanaklar ve Olasılıklar	89
Türkiye’de maske ile ilgili düzenlemeler ve uygulama	96
Pandemi Sürecinde Kişisel Sağlık Verilerinin Kullanımı ve Etkileri	101
Salgın kontrolü, sürveyans ve filyasyon uygulamaları	104

6. BÖLÜM: COVID-19 HASTALIĞININ YÖNETİMİ SIRASINDA KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR	117
Mikrobiyolojik tanı konusundaki güçlükler	117
COVID-19 Salgınının Yönetiminde Radyolojik Yöntemler: Artıları, Eksileri	120
COVID-19 Pandemisinin 4. Aynada Birinci Basamak ve karşılaşılan sorunlar	127
COVID-19 Salgını Sırasında Aile Hekimliği	132
COVID-19 hastalığının yönetimi sırasında polikliniklerde ve servislerde karşılaşılan zorluklar	145
Acil Servisler	147
7. BÖLÜM: SAĞLIK ÇALIŞANLARININ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ	151
Sağlık çalışanları ve COVID-19	151
“Hakkınız ödenmez” dediler, hakkımızı ödemediler!	161
8. BÖLÜM: PANDEMİDE GELENEKSEL VE SOSYAL MEDYANIN İŞLEVİ	167
Pandemide geleneksel ve sosyal medyanın işlevi	167
9. BÖLÜM: TIP EĞİTİMİ	181
Tıp Eğitiminde Pandemi Etkisi	181
10. BÖLÜM: PANDEMİDE KIRILGAN GRUPLAR	186
Altmış beş yaş üzeri yurttaşlar	186
COVID-19 Pandemisi’nde Gözardı Edilenler: Huzurevleri	194
COVID-19 Pandemisi’nde Gözardı Edilenler: Hapishaneler	196
11. BÖLÜM: İLAÇ ÇALIŞMALARI, COVID-19 TEDAVİSİNDE İLAÇ TARTIŞMALARI, İLAÇ ARAŞTIRMALARI, ETİK BOYUT	201
İlaç Çalışmaları, COVID-19 Tedavisinde İlaç Tartışmaları, İlaç Araştırmaları, Etik Boyut	201
12. BÖLÜM: AŞI ÇALIŞMALARI	209
COVID-19 Pandemisi Sürecinde Aşı Çalışmalarının Politik Arka Planı	209
COVID-19 Pandemisinin Bağıklama Hizmetleri Üzerindeki Etkisi	218
13. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE COVID-19 ARAŞTIRMALARI	229
Türkiye’de COVID-19 Araştırmaları: Yeterli mi, Değilse Neden?	229
Türkiye COVID-19 Seroprevalans Çalışması: Epidemiyoloji Perspektifinden Değerlendirilme ve Öneriler	234
14. BÖLÜM: SALGINLA BAĞLANTILI GIDA VE EKOLOJİ SORUNLARI	251
Salgınla Bağlantılı Gıda ve Ekoloji Sorunları	251
15. BÖLÜM: PANDEMİNİN İKİNCİL ETKİLERİ	259
Toplum Ruh Sağlığı	259
COVID-19 Pandemisinde Türkiye’de Sosyal Güvenlik Şemsiyesi ve Tanı-Tedaviye Erişim	262
16. BÖLÜM: TABİP BİRLİKLERİ DENEYİMİ	271
COVID-19 Salgınında Tabip Birliklerinin Etkinlikleri	271

17. BÖLÜM: TTB FAALİYETLERİ	281
TTB Kronolojisi (11 Mayıs – 4 Temmuz)	281
Türk Tabipler Birliği Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu (TTB-UDEK) Pandemi Süreci Çalışmaları	283
Pandemi Nedeni İle Ertelenen Sağlık Sorunları ve Hizmet Sunumu	285
Pandemi Sürecinde Alınan Önlemlerde Birtakım Gevşetmeler Yapılmasına İlişkin Uzmanlık Derneklerinin Görüşleri	287
Yeniden Açılma Sürecinde Elektif Cerrahilere Başlanması Hakkında TTB görüşleri	292
TTB’nin Sağlık Bakanlığı tarafından yanıtlanmasını beklediği sorular	297
Pandeminin Beşinci Aynaya Giren TTB önerileri	300

17 bölüm
302 sayfa

Kanıt ve kaynağa dayalı

TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ COVID-19 PANDEMİSİ DÖRT AYLIK DEĞERLENDİRME RAPORU

Kronolojik olarak Türkiye’de ve dünyada önemli gelişmeler

Av. Özgür Erbaş

Türk Tabipleri Birliği hulusi danışmanı
TTB COVID-19 İzleme Kurulu üyesi

Özet

Kronoloji hazırlanırken Türkiye bölümünde daha çok kurum kaynakları kullanılmıştır.

Pandemi dönemine özgü ve pandemi kontrolü açısından kritik olsa da benzeri ile Rapor’un mevzuat taraması bölümünde olanlara tekrardan verilmemiştir. Sağlık Bakanlığı açıklama ve dokümanları da -Rapor’da yansıtılmıştır. Belirli başlıklar dışında kapsama dahil edilmemiştir. Dünya CPME, Uluslararası Sosyal Güvenlik Birliğinin kimi açıklamaları özel olarak değerlendirilmiştir.

TÜRKİYE’DEN

7 Mayıs 2020’de Sosyal Güvenlik Kurumu Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü yayımlanan 96597630-010.06.02-E.5852699 sayılı “Koronavirüs (COVID-19)” konulu yazıda COVID-19 salgınına maruz kalan ve sağlık hizmetleri gerektiren sigortalılara hastalık kapsamında provizyon alınması gerektiği belirtilmiştir.

8 Mayıs 2020’de Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Anneler Günü Bayramı’nda, COVID-19 salgını nedeniyle huzurevi ziyaretçi kabulünü belirterek çiçek veya hediye de gönderilmesini istedi. ²

9 Mayıs 2020’de Yükseköğretim Kurulu (YÖK) COVID-19 kapsamında, mevzuat değişikliklerinin duyurulması amacıyla COVID-19 Bilgilendirme duyurdu ³

9 Mayıs 2020’de Sağlık Bakanlığı AVM ve AVM İçindeki İş Yerlerinde AVM Belgesini açıkladı. ⁴

10 Mayıs 2020’de Mart ayından itibaren evden çıkmaları yasaklanan 65 yaş ve üzeri kişilere ilk defa 11-15 saatleri arasında sokağa çıkma izni verildi. ⁵

11 Mayıs 2020’de YÖK, dönem sonu sınavlarının üniversite yetkili kurullarınca yapılacak dijital imkânlar veya ödev, proje gibi alternatif yöntemler uygulanacağını açıkladı. ⁶

11 Mayıs 2020’de Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türk Standardları Enstitüsü’nün standart belirleyerek yayımladığını duyurdu. ⁷

12 Mayıs 2020’de İçişleri Bakanlığı valiliklere gönderdiği genelgeyle Adana, Kahramanmaraş, Mardin, Ordu, Şanlıurfa, Tekirdağ ve Trabzon’da sokağa çıkma izni verildi. ⁸

¹<https://temme.heseler.org.tr/bazilar-yeni-koronavirus-covid-19-haber-pasasi-09-05-2020/>

²<https://www.ulusalhaber.com.tr/haber/valilik-saglik-bakanligi-anneler-gununde-cocuk-ve-yasli-ogrenciler-icin-avm-belgesi-09-05-2020>

³<https://www.ulusalhaber.com.tr/haber/valilik-saglik-bakanligi-anneler-gununde-cocuk-ve-yasli-ogrenciler-icin-avm-belgesi-09-05-2020>

⁴<https://www.ulusalhaber.com.tr/haber/valilik-saglik-bakanligi-anneler-gununde-cocuk-ve-yasli-ogrenciler-icin-avm-belgesi-09-05-2020>

⁵<https://www.ulusalhaber.com.tr/haber/valilik-saglik-bakanligi-anneler-gununde-cocuk-ve-yasli-ogrenciler-icin-avm-belgesi-09-05-2020>

⁶<https://www.ulusalhaber.com.tr/haber/valilik-saglik-bakanligi-anneler-gununde-cocuk-ve-yasli-ogrenciler-icin-avm-belgesi-09-05-2020>

⁷<https://www.ulusalhaber.com.tr/haber/valilik-saglik-bakanligi-anneler-gununde-cocuk-ve-yasli-ogrenciler-icin-avm-belgesi-09-05-2020>

⁸<https://www.ulusalhaber.com.tr/haber/valilik-saglik-bakanligi-anneler-gununde-cocuk-ve-yasli-ogrenciler-icin-avm-belgesi-09-05-2020>

TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ COVID-19 PANDEMİSİ DÖRT AYLIK DEĞERLENDİRME RAPORU

...

27 Mayıs 2020’de Fransa Sağlık Bakanlığı hidroksiklorokin kullanımı yasakladı. ⁶⁹

28 Mayıs 2020’de DSÖ Avrupa Bölge Yöneticisi Dr. HansHenri P. Kluge, salgının dördüncü ayı itibarıyla bölgede 2 milyondan fazla vaka görüldüğünü, 175 binden fazla kişinin öldüğünü, son 14 günde toplam doğrulanmış vaka sayısının en yüksek olduğu beş Avrupa ülkesinin Rusya Federasyonu, Birleşik Krallık, Türkiye, Belarus ve İtalya olduğunu, İspanya, İtalya, Birleşik Krallık ve Fransa’da bölgedeki toplam ölümlerin yüzde 72’sinin gerçekleştiğini açıkladı. ⁷⁰

29 Mayıs 2020’de ABD Başkanı Donald Trump, DSÖ’nün reform taleplerini reddettiği gerekçesiyle ilişkilerini sonlandırdığını açıkladı. ⁷¹

1 Haziran 2020’de Filipinler’de başkent Manila’da iki aydır süren kısıtlamalar kaldırıldı. ⁷²

2 Haziran 2020’de İtalya ekonomik gerekçelerle Avrupa’dan gelecek turistlere sınırlarını yeniden açtığını açıkladı ⁷³

Kronoloji

30 Haziran 2020'de John Hopkins Üniversitesi dünyada vaka sayısının 10 Milyonu geçtiğini, 500 Binden fazla kişinin hayatını kaybettiğini, hayatını kaybedenlerin dörtte birinin ABD'de olduğunu açıkladı. ¹¹⁹

30 Haziran 2020'de ABD remdesivir ilacını üreten şirketin tüm üretimini satın aldığını duyurdu. ¹²⁰

30 Haziran 2020'de Avrupa Birliği son 2 haftada tespit edilen vaka sayısının AB ortalaması olan 100 binde 16'dan az ve salgınla etkin mücadele edildiği kabul edilen Cezayir, Avustralya, Gürcistan, Japonya, Kanada, Fas, Karadağ, Yeni Zelanda, Ruanda, Sırbistan, Güney Kore, Tayland, Tunus ve Uruguay'a seyahat yasağını kaldıracağını, Çin'den yapılan seyahatlere ise karşılıklı olması koşuluyla izin verileceğini açıkladı. ¹²¹

30 Haziran 2020'de DSÖ, Alman hükümetinin sağladığı 1.7Milyon Dolarlık fonla alınan milyonlarca maske, eldiven, gözlük ve diğer malzemeyi Türkiye'de sağlık çalışanlarına yardım amacıyla gönderdiğini duyurdu ¹²²

1 Temmuz 2020'de Burundi'nin yeni seçilen başkanı Evariste Ndayishimiye, salgını görmezden gelen sefelinin aksine virüsün yayılmasını önlemek için mücadele sözü verdi. ¹²³

2 Temmuz 2020'de İsviçre'ye 29 ülkeden gelecek yolcuların 6 Temmuz'dan itibaren idareye kayıt olmaları ve kendilerini izole etmeleri gerektiğini açıkladı.

30 Haziran 2020'de DSÖ, Alman hükümetinin sağladığı 1.7Milyon Dolarlık fonla alınan milyonlarca maske, eldiven, gözlük ve diğer malzemeyi Türkiye'de sağlık çalışanlarına yardım amacıyla gönderdiğini duyurdu¹²²

euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/6/who-reinforces-covid-19-response-efforts-in-turkey-millions-of-protective-items-distrib

World Health Organization
REGIONAL OFFICE FOR **Europe**

English Français Deutsch Русский

Home | Health topics | Countries | Publications | Data and evidence | Media centre | About us

Health topics > Health emergencies > Coronavirus disease (COVID-19) outbreak > WHO reinforces COVID-19 response efforts in Turkey: millions of protective items distributed

Coronavirus disease (COVID-19) outbreak
News
[Latest updates](#)
[About the virus](#)
[Technical guidance](#)
[Country information](#)
[Health System Response Monitor](#)
[Weekly surveillance report](#)
[Training courses](#)
[Statements](#)
[Multimedia](#)
[Media contacts](#)

WHO reinforces COVID-19 response efforts in Turkey: millions of protective items distributed

30-06-2020

Millions of masks, gloves, goggles and other items worth US\$ 1.7 million were dispatched by WHO to protect health-care professionals and other frontline workers in Turkey from COVID-19, thanks to funding provided by the German government through KfW Development Bank. Through this funding, WHO has also assisted the Ministry of Health to track the spread of COVID-19 in Istanbul, one of the cities hit hardest by the pandemic.

Turkey announced its first COVID-19 case on the day the WHO characterized the outbreak as a pandemic and urged countries to ramp up their measures to prevent the spread of the virus. Turkey responded immediately by introducing physical distancing measures to protect people most at risk of COVID-19 consequences, such as those aged over 65.

These measures were accompanied by health advice for hand and respiratory hygiene, and the government recommended that people wear non-medical masks when physical distancing is not feasible, such as when shopping for groceries in crowded spaces, or commuting on public transport. Two WHO partners, the Association for Solidarity with Asylum Seekers and Migrants (ASAM) and Doctors Worldwide (DWW), helped distribute the protective items across the country.

Medical supplies distributed and contact tracing conducted

WHO
Purchased PPE kept in storage before distribution

Hastalığa ilişkin...

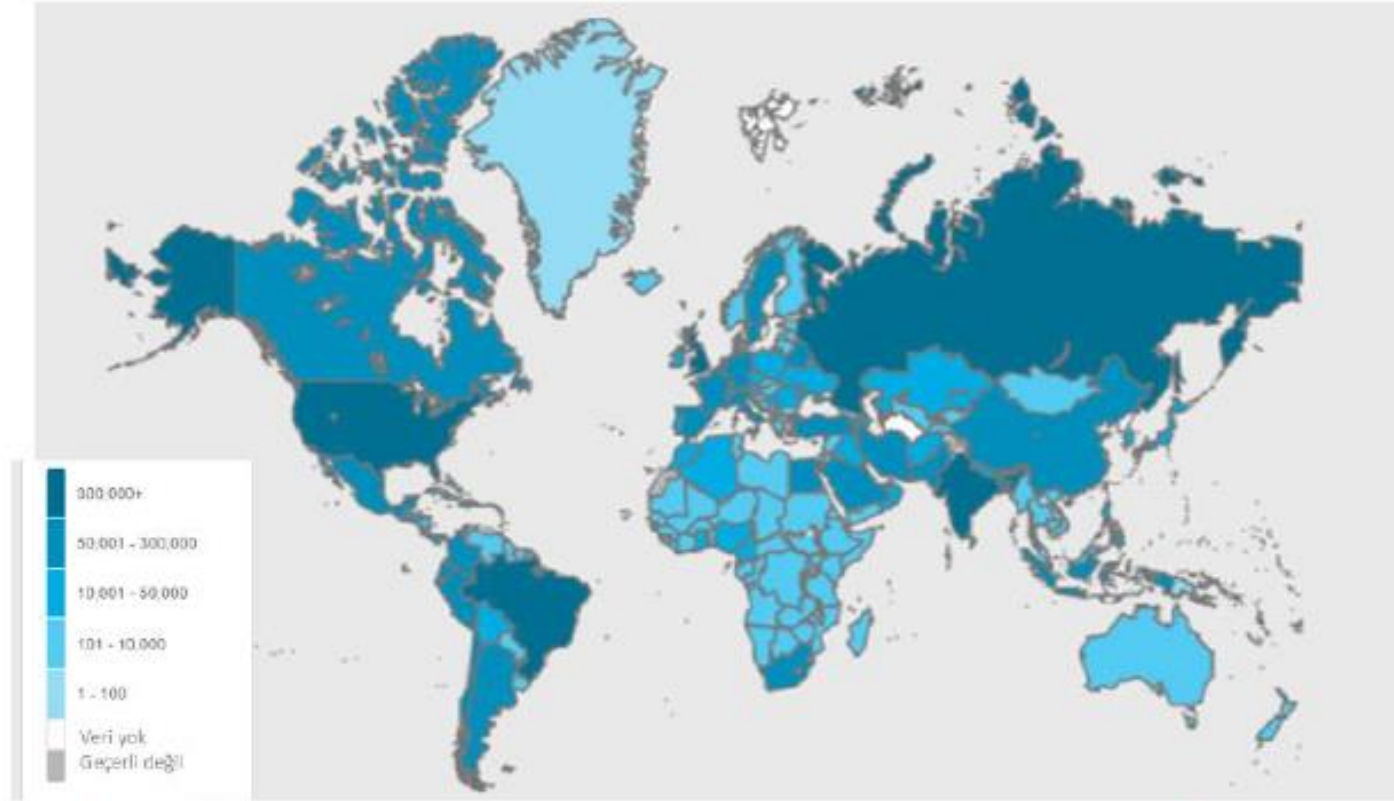
Hastalığın adı: COVID-19

Virüsün adı: SARS-CoV-2

SARS CoV-2, damlacık ve temas yoluyla bulaşmaktadır. Entübasyon gibi aerosolizasyon oluşturan işlemler sırasında damlacık çekirdeği ile bulaşmasına ilişkin bilgiler vardır. Ancak aerosol oluşturan işlemler dışında damlacık çekirdeği ile bulaş olmadığı yönünde güçlü kanıtlar vardır. Solunum yolu örnekleri dışında dışkı, kan gibi örneklerde virüsün nükleik asidi saptanmıştır ancak bulaştırıcılık bildirilmemiştir.

COVID-19'un kanıtlanmış bir tedavisi bulunmamaktadır. Dünya'da 100'den fazla klinik çalışma devam etmektedir. En son 12.04.2020 tarihinde güncellenmiş SB tedavi algoritması ve 19.06.2020'de güncellenen tedavi rehberine göre ayaktan semptomlu hastalarda hidroklorokin tedavisi önerilmesi önerilirken yatan hastalarda hidroklorokin ve azitromisin kombinasyonunun ciddi aritmijonik etkisi nedeniyle çok dikkatli kullanılmadı önerilmiş ve favipiravir veya gebelerde lopinavir/ritonavir önerilmiştir (5-10).

Küresel Durum

Şekil 1. Ülkelere göre onaylanmış COVID-19 vakaları (Dünya Sağlık Örgütü web sayfası)

Ölüm verileri: Bu dönemde fazladan görülen ölümlerin ne kadarının nedeninin COVID-19 olduğunu gösteren tablo

Tablo 1: Seçilmiş bazı ülkelerde COVID-19 ölümlerinin tanımlanması ve toplam fazla ölümler içerisinde COVID-19'a atfedilen ölümler (%)

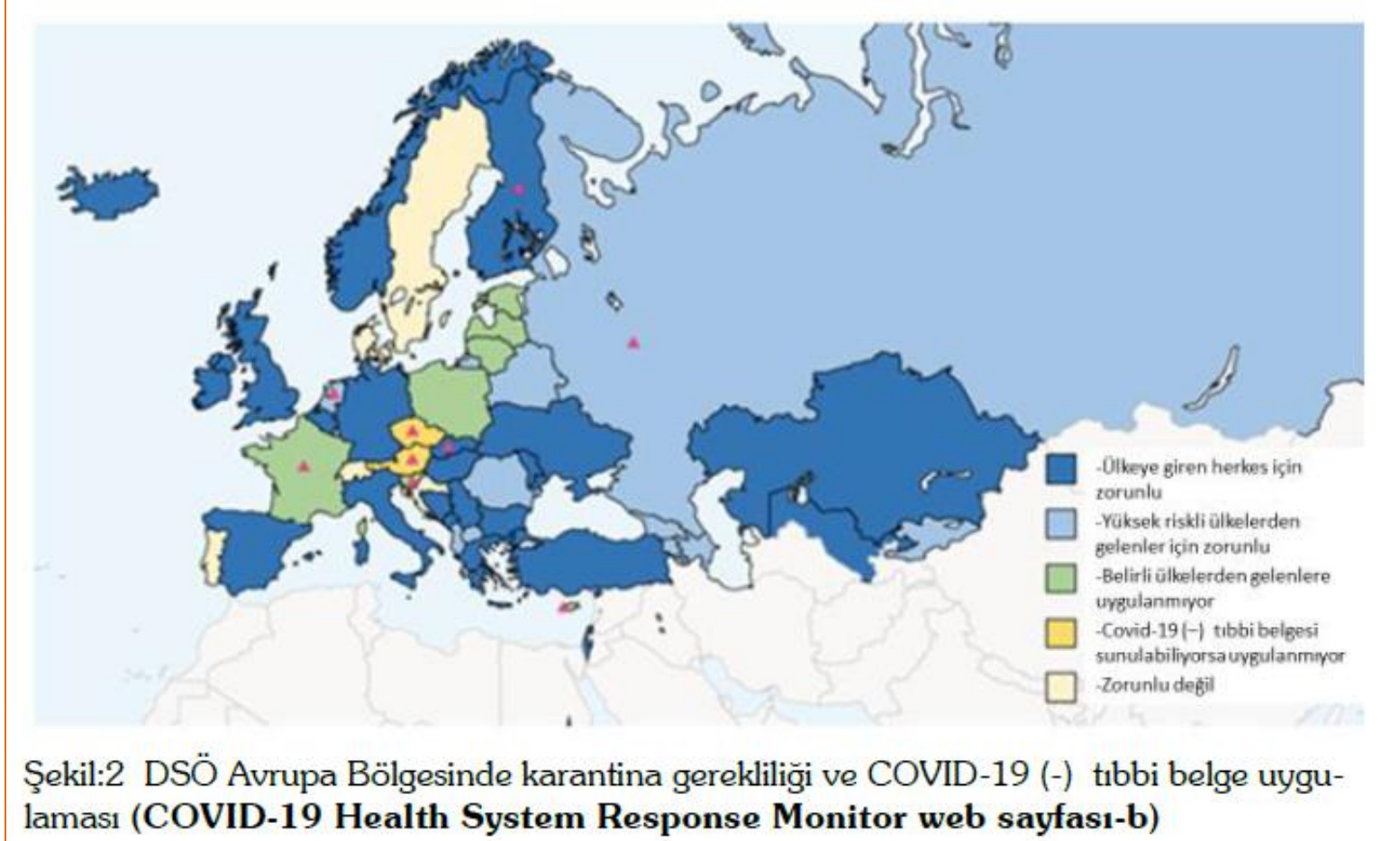
Ülke	COVID-19 ölüm tanımlanması	Toplam fazla ölümler* içerisinde COVID-19 (%)
Belçika	DSÖ tanımına uygun kodlama	106
Fransa	DSÖ tanımına uygun kodlama	95
İspanya	Laboratuvara bağlı kodlama	90
Hollanda	Laboratuvara bağlı kodlama	60
İngiltere	Laboratuvara bağlı kodlama	77
İstanbul*	Laboratuvara bağlı kodlama	50

* The Economist web sayfası

COVID-19 ölümlerinin DSÖ tanımını yansıttığı Belçika'da, COVID-19 ölümlerinin aşırı ölümlerin toplamından daha fazla olduğu görülürken, Fransa'da bu aşırı ölümlerin % 95'ine ulaşmıştır. Buna karşılık COVID-19 ölümlerinin raporlanmasında pozitif test sonucunun zorunlu olduğu ülkelerde aşırı ölümlerin nispeten daha az bir bölümü COVID-19 olarak kodlanmaktadır. Bu nedenle, Hollanda'da aşırı ölümlerin %60'ı ve İngiltere'de %77'si COVID-19'a bağlı olarak raporlanmıştır. İspanya'da ise aşırı ölümlerin %90'ı COVID-19'dur ve bu da testlere dayanan ülkelerde yetersiz raporlama ölçeğinin ülkeler arasında farklı olabileceğini de düşündürmektedir.

Seyahatler konusundaki uygulamalar

Türkiye'ye gelen herkesten “negatif test sonucu” isteniyor

Test sayıları

Tablo 1: Seçilmiş tarihlere göre ülkelerde her bin kişiye yapılan COVID-19 test sayısı
(Kennedy, Seale, Bausch, Ritchie, Roser, 2020)

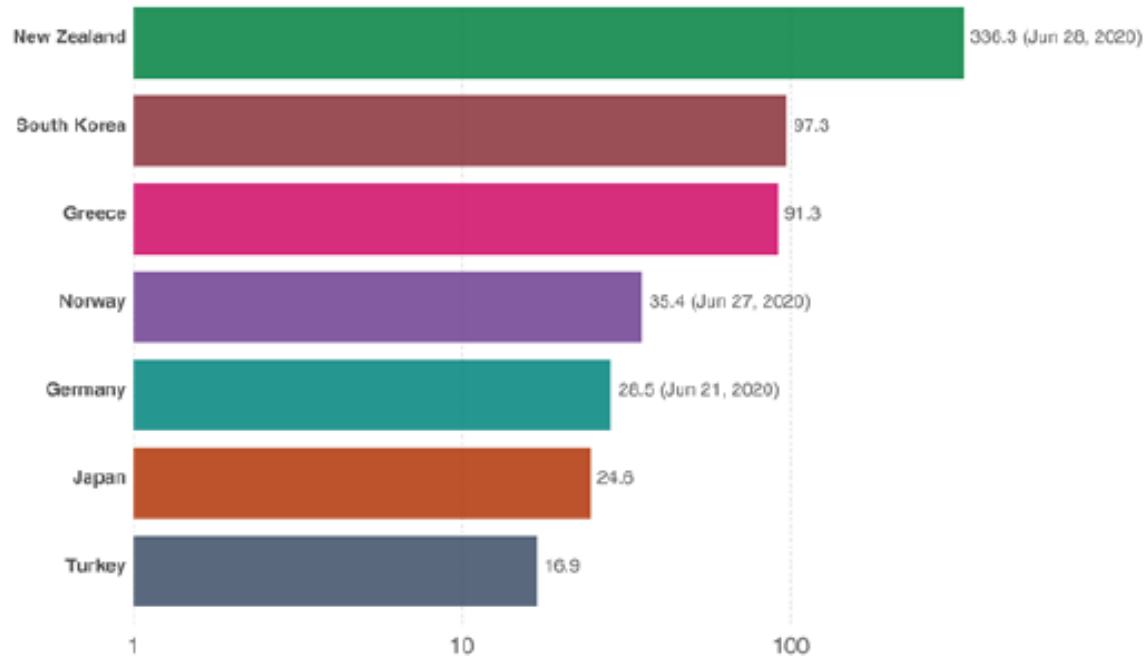
	21.03	07.04	21.04	07.05	22.05	14.06	27.06
Norveç	10,15	18,74	23,98	32,14	39,74	49,70	57,55
Y. Zelanda	1,44	9,78	19,66	36,46	53,06	64,52	81,45
Yunanistan	0,77	2,74	5,34	8,64	13,82	24,07	28,89
Japonya	0,15	0,44	0,98	1,50	2,10	2,68	3,53
G. Kore	6,08	8,91	10,89	12,50	15,26	21,05	23,87
Almanya	-	20,90 (12.04)	-	33,10 (03.05)	52,14 (31.05)	60,10	64,40 (21.06)
Türkiye	0,22	2,71	8,46	15,00	20,96	31,21	37,78

Her bir pozitif olgu için yapılan test sayısı:

Yeni Zelanda: 336

Yunanistan: 91

Türkiye: 16

Şekil 2: Vaka başına COVID-19 testi sayısı, (29 Haz 2020) (Kennedy, Seale, Bausch, Ritchie, Roser, 2020)

Milyon nüfus başına test pozitif olgu sayısı:

Türkiye: 2322

Almanya: 2309

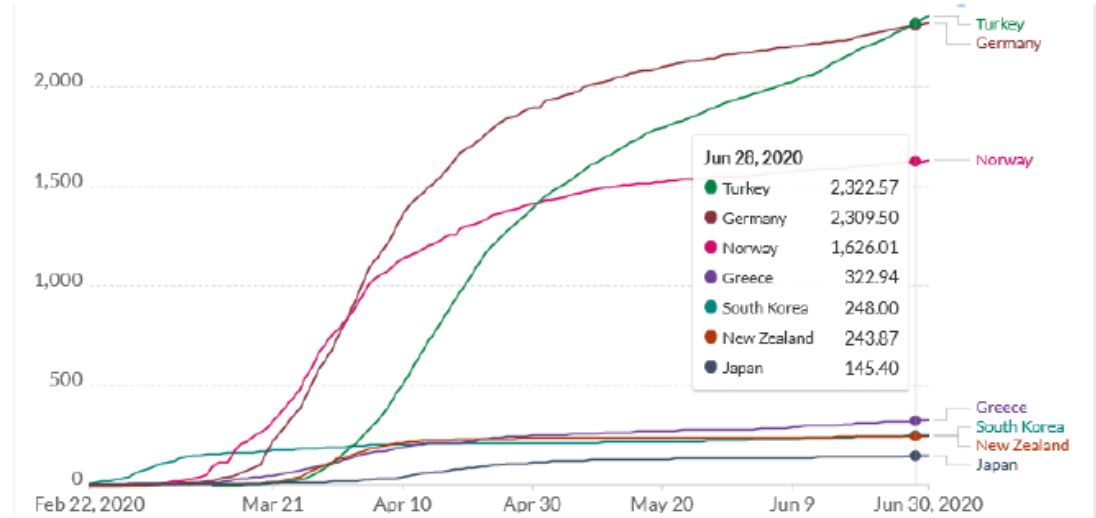
Yunanistan: 322

Güney Kore: 248

Yeni Zelanda: 243

Test Sayıları

Vaka sayısı bir ülkenin test kapasitesine ve uygulama stratejisine bağlıdır. Saptanan vaka sayısı toplam vaka sayısından her zaman daha azdır ve bunun ana nedeni sınırlı test uygulamasıdır. Seçilen ülkelerin nüfusa göre COVID-19 vaka sayısı aşağıda sunulmuştur. (Şekil 3)

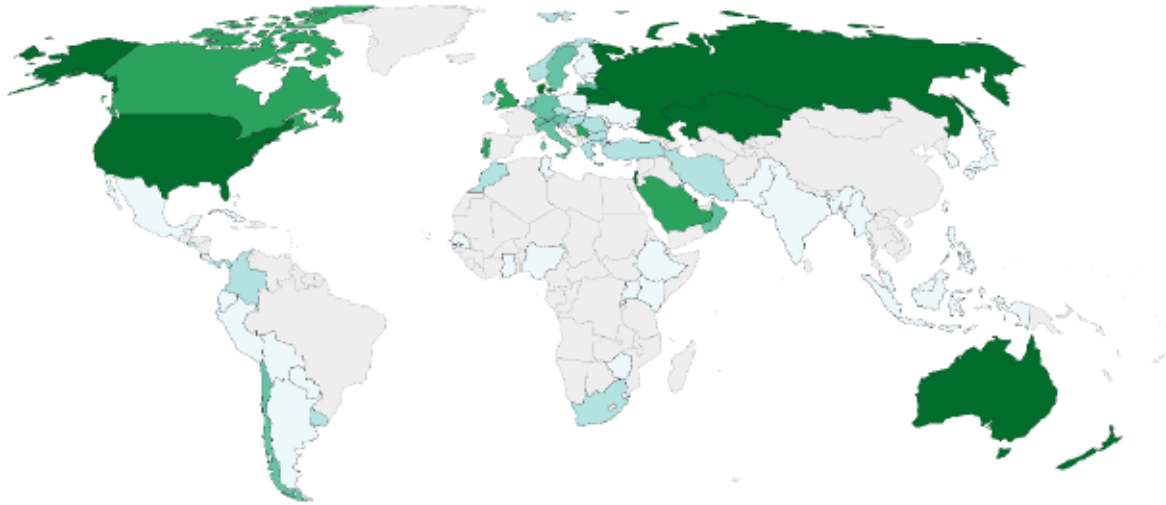
Şekil 3 Nüfusa göre COVID-19 vaka sayısı ülkelere dağılımı (Kennedy, Seale, Bausch, Ritchie, Roser, 2020)

Test Sayıları

Daily new COVID-19 tests per 1,000 people, Jun 28, 2020

Shown is the rolling 7-day average.

Our World
in Data

Source: Official data collated by Our World in Data, European CDC – Situation Update Worldwide

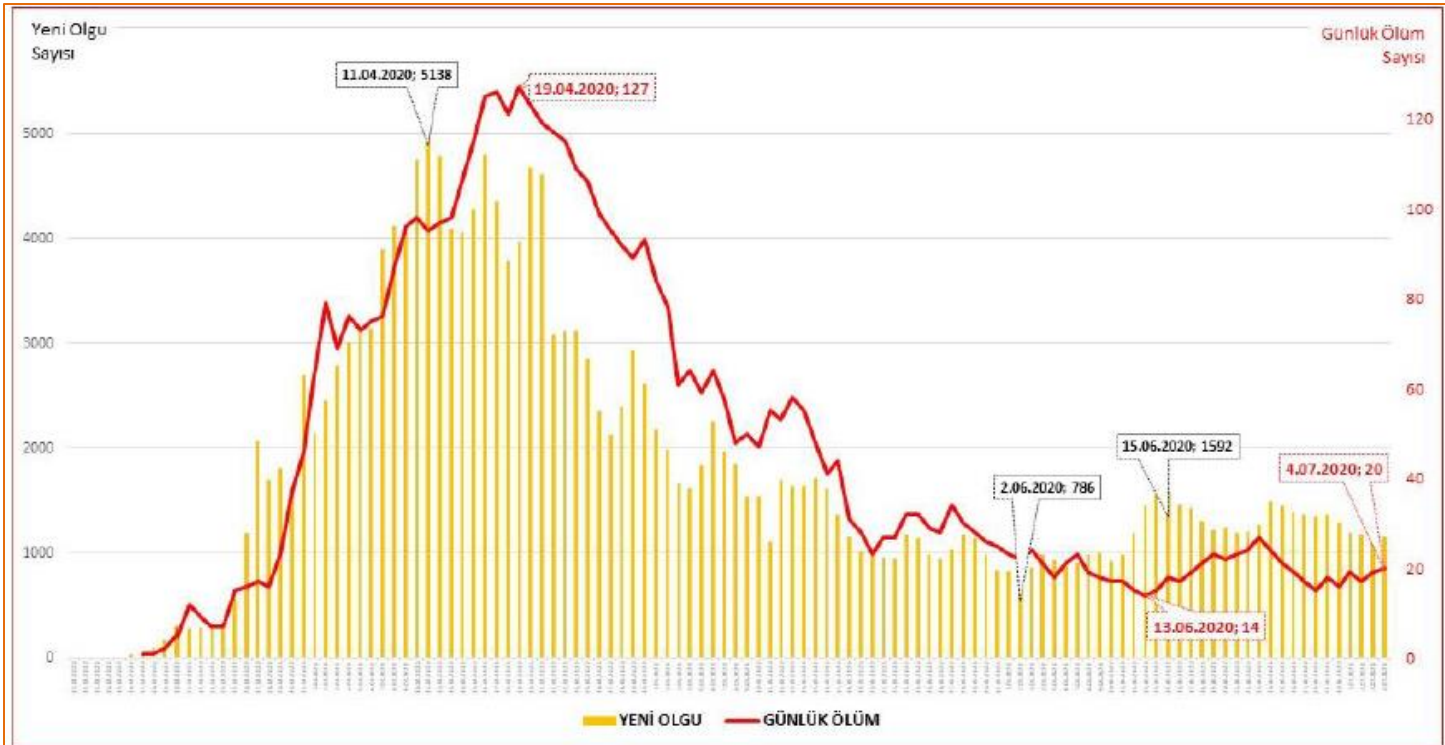
CC BY

Note: For testing figures, there are substantial differences across countries in terms of the units, whether or not all labs are included, the extent to which negative and pending tests are included and other aspects. Details for each country can be found on ourworldindata.org/covid-testing.

Grafik 2: Bin kişi başına düşen günlük test sayıları (Our World in data web sayfası b)

Türkiye’de Durum

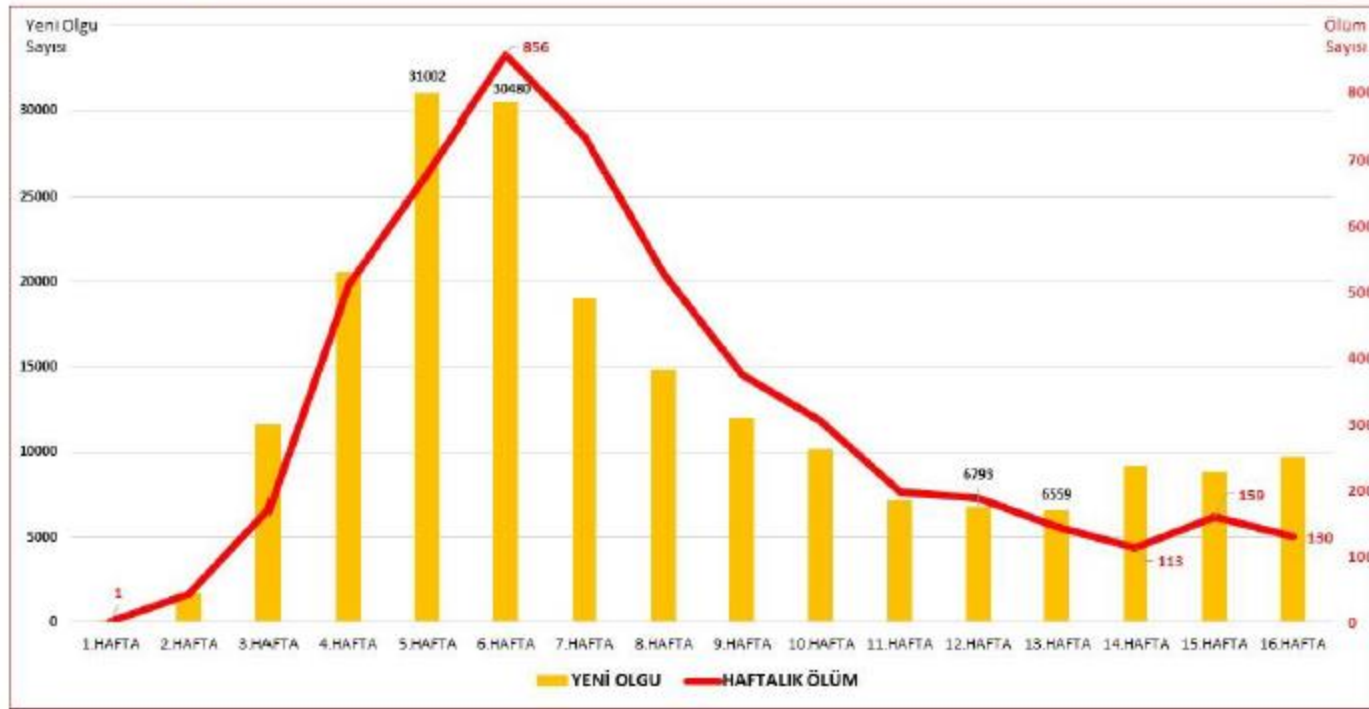
Sağlık Bakanlığı’nın bildirimlerine göre, Türkiye’de en yüksek doğrulanmış olgu sayısı 11 Nisan’da (5.138 yeni olgu), en yüksek ölüm sayısı ise 19 Nisan’da (127 ölüm) bildirilmiştir. Salgın eğrisinin tepe noktasına ulaştıktan sonra bükülmesinin ardından (20 Nisan sonrasında) en düşük günlük yeni olgu ve en düşük ölüm sayısı ise sırasıyla 2 Haziran’da (786 yeni olgu) ve 13 Haziran’da (14 ölüm) bildirilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Türkiye’de COVID-19 pandemisi sırasında günlük doğrulanmış yeni olgu ve ölüm sayıları

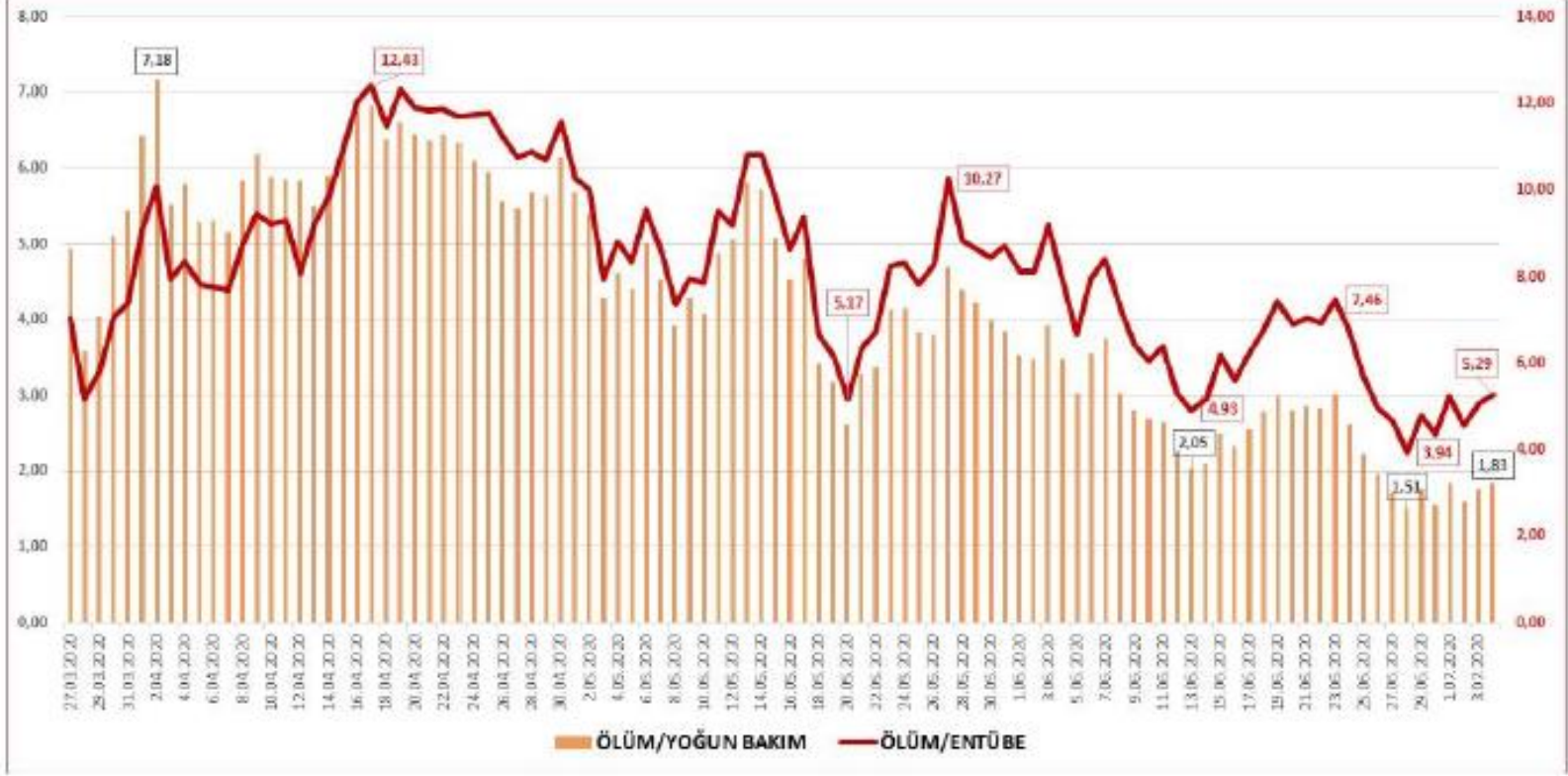
Türkiye’de Durum

1 Haziran’dan sonra olgular artmaya başladı!

Şekil 2. Türkiye’de COVID-19 pandemisi sırasında haftalık doğrulanmış yeni olgu ve ölüm sayıları

Türkiye’de Durum

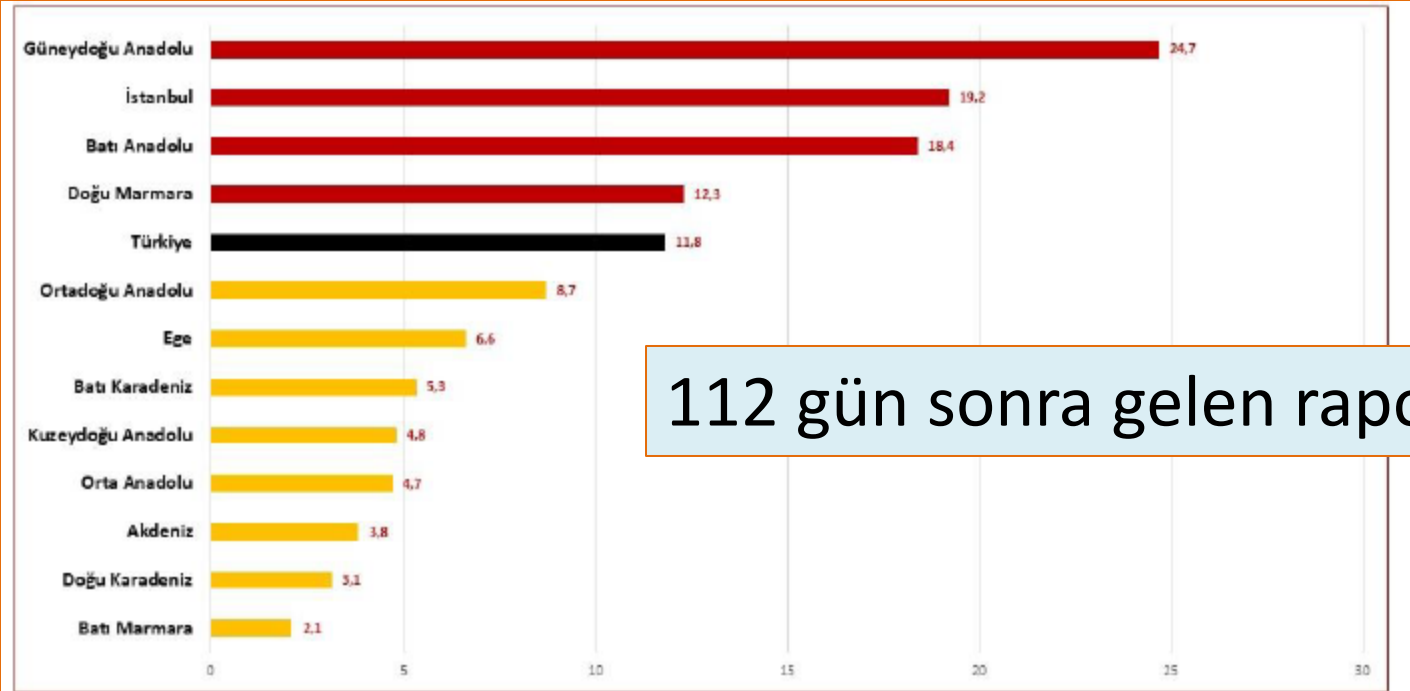

Şekil 4. Türkiye’de COVID-19 pandemisi sırasında yoğun bakımda yatan ve entübe edilen hastalara göre ölüm oranı (%)

Türkiye’de Durum

Sağlık Bakanlığı ‘COVID-19 Türkiye Durum Raporu’

Sağlık Bakanlığı 1 Temmuz 2020’de Türkiye’de ilk hastanın resmen tanı almasından 112 gün sonra, COVID-19 olgularına ilişkin ‘COVID-19 Türkiye Durum Raporu’nu Türkçe ve İngilizce olarak yayınladı (Sağlık Bakanlığı, 2020a). Söz konusu rapor, ülkemizdeki

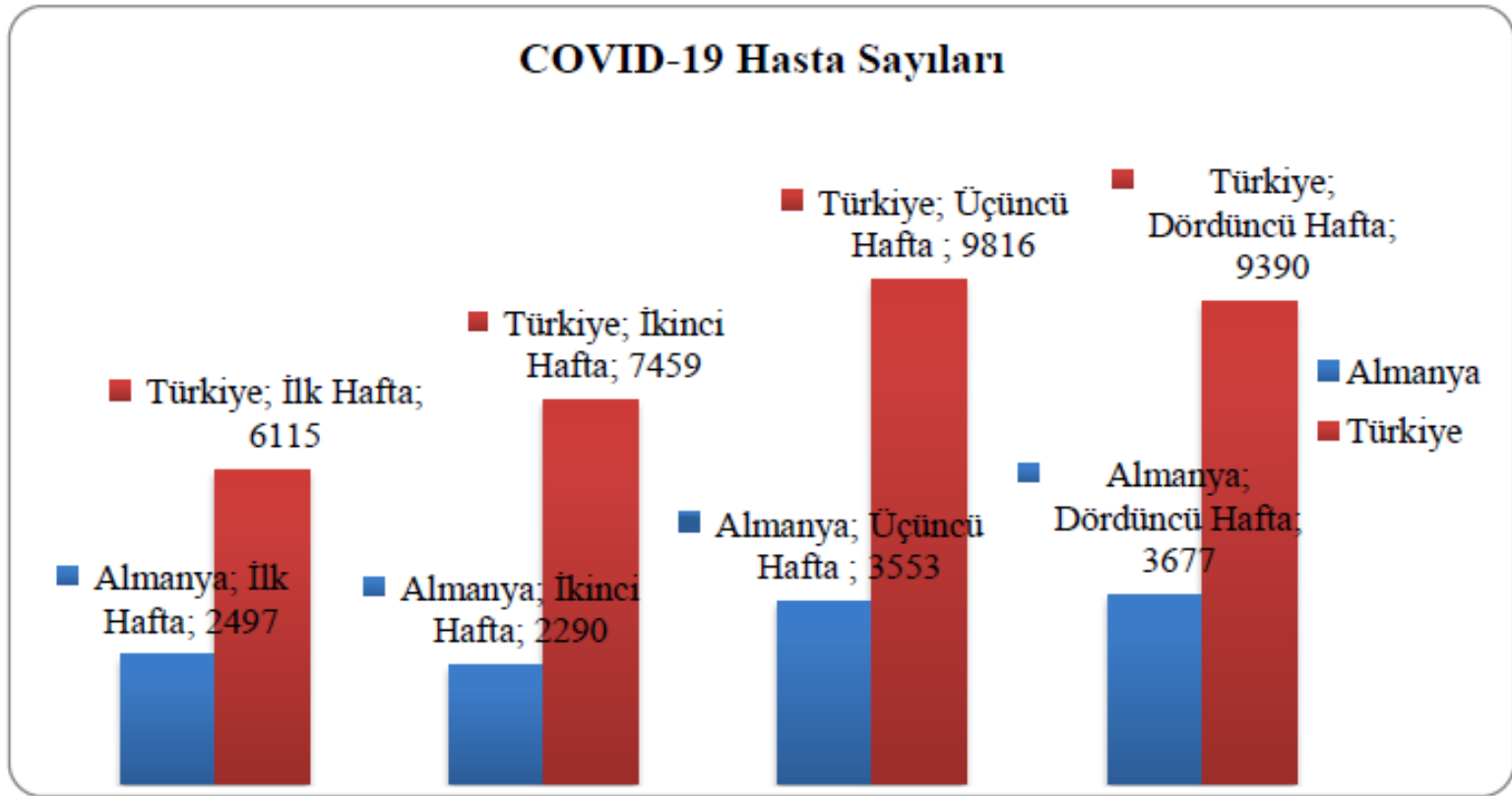

112 gün sonra gelen rapor!

Şekil 5. Son 7 gün içindeki COVID-19 insidansı (100.000 nüfusta) (28/06/2020 vakaları dahil)

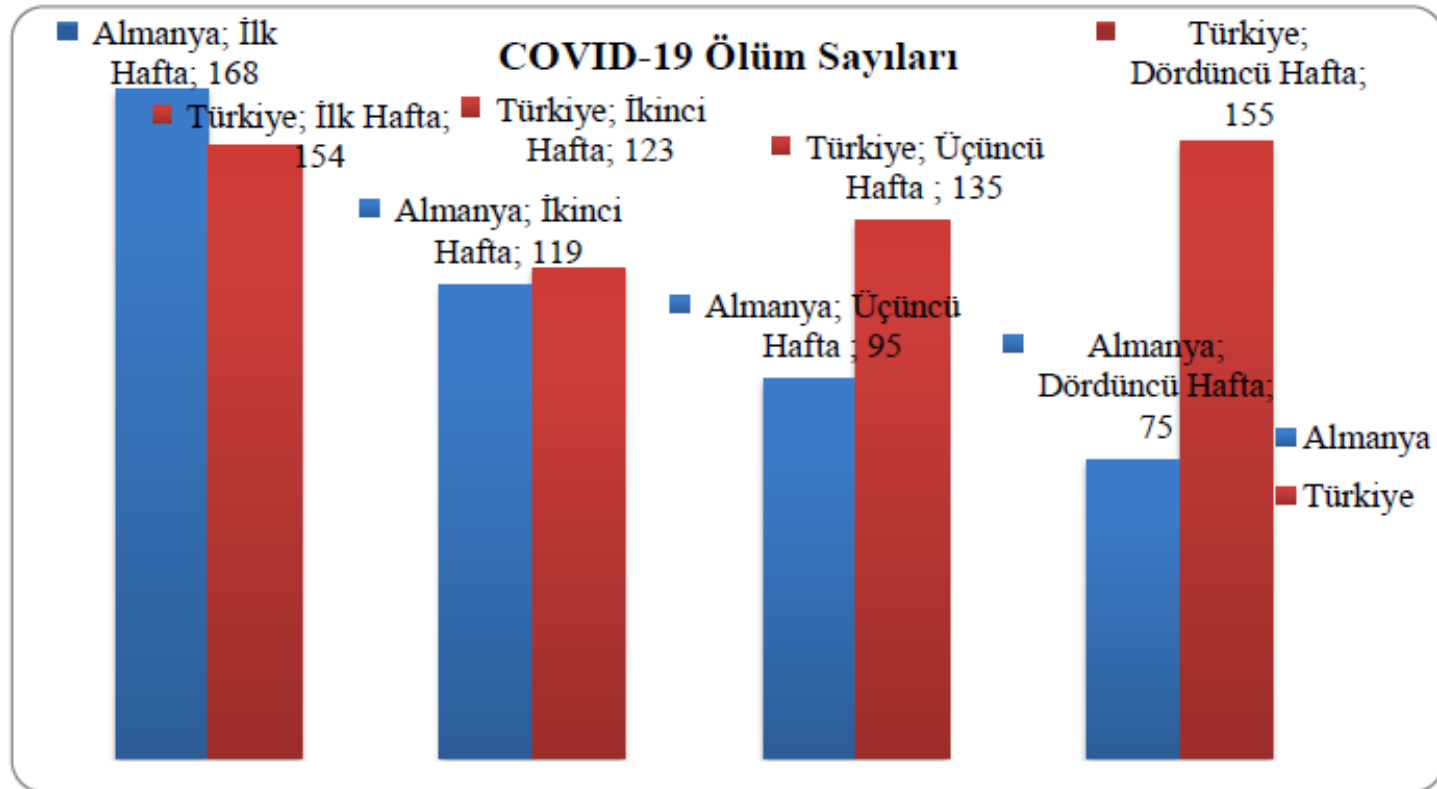
Ülkelerle Karşılaştırma- Olgu sayıları

Şekil 1: Kontrollü Normalleşme Döneminde Yeni Tanı Konulan Hasta Sayıları (haftalık)

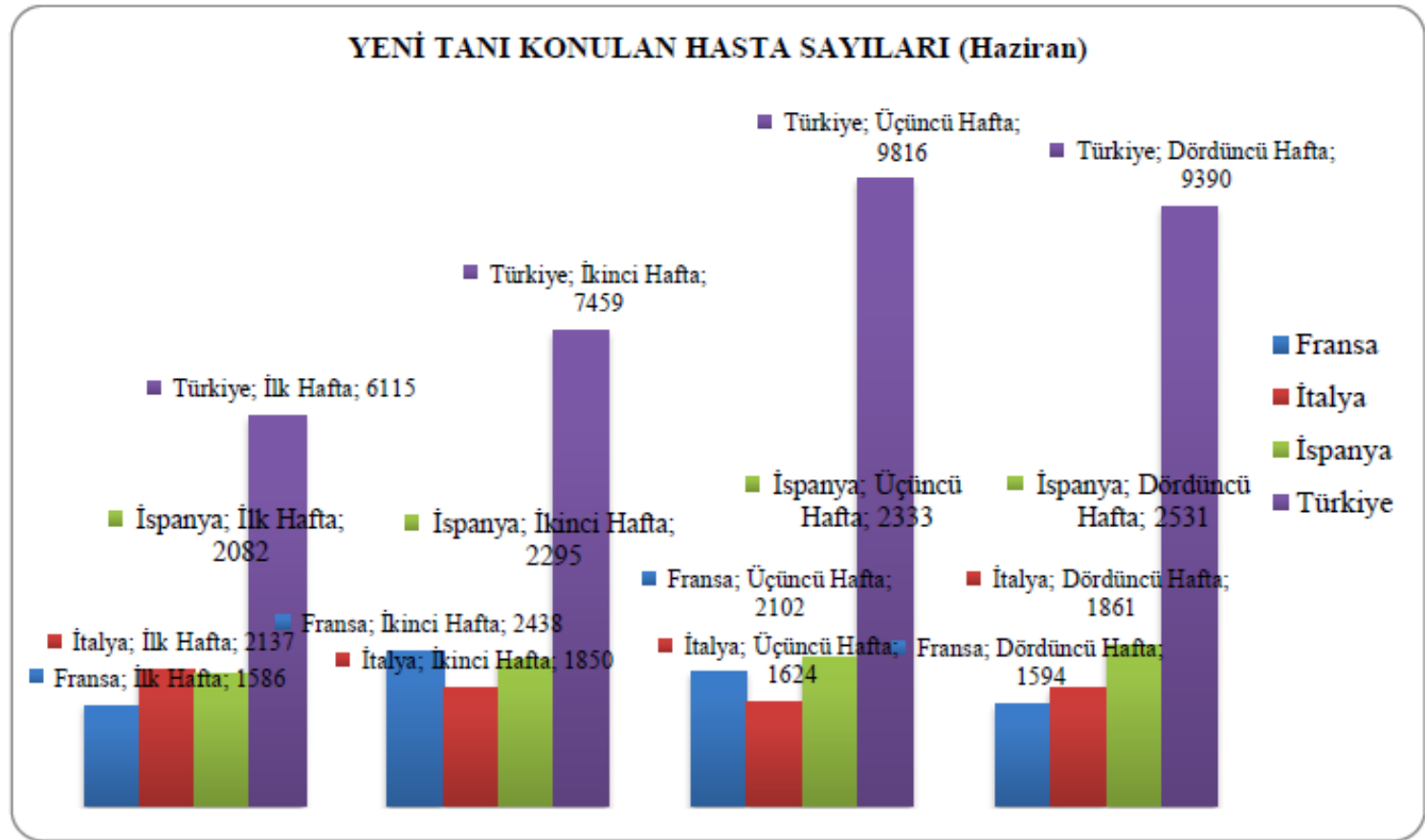
Ülkelerle Karşılaştırma- Ölüm sayıları

Şekil 2: Kontrollü Normalleşme Döneminde Ölen Hasta Sayıları (haftalık)

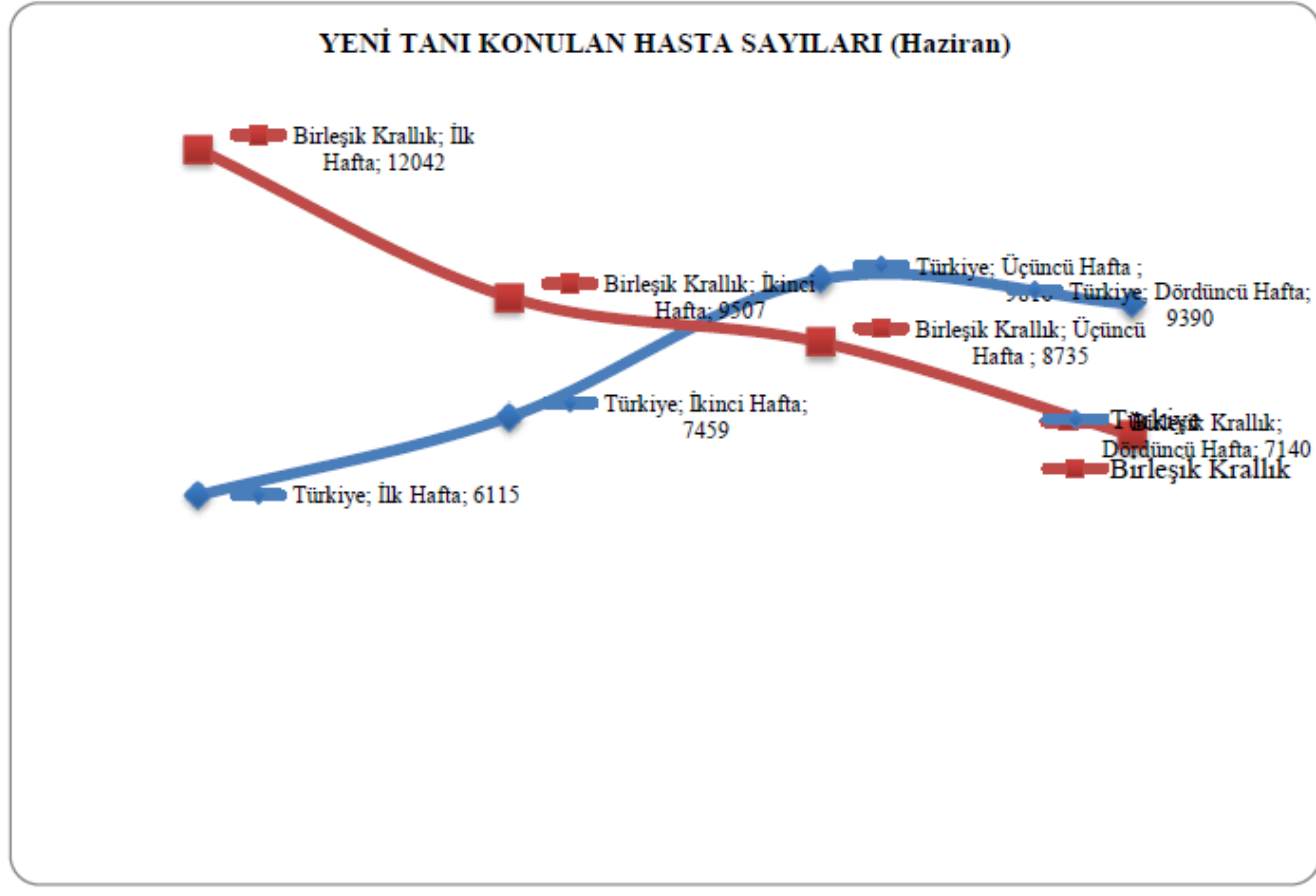
Ülkelerle Karşılaştırma- Olgu sayıları

Şekil 3: Kontrollü Normalleşme Döneminde Yeni Tanı Konulan Hasta Sayıları

Ülkelerle Karşılaştırma

Şekil 4: Kontrollü Normalleşme Döneminde Birleşik Krallık ve Türkiye

Sokağa çıkma yasakları

Tablo 2: Sokağa çıkma kısıtlamaları tarih ve il kapsamı

Sokağa çıkma kısıtlamaları tarihleri	Uygulanan il sayısı	Uygulanan illerdeki nüfusun toplam ülke nüfusuna oranı (%)
11-12 Nisan	31	78.5
17-18 Nisan	31	78.5
23-24-25-26 Nisan	31	78.5
1-2-3 Mayıs	31	78.5
9-10 Mayıs	24	66.9
16-17-18-19 Mayıs	15	52.8
23-24-25-26 Mayıs	81	100.00
30-31 Mayıs	15	52.8

Aile Sağlığı Merkezi'nde 2019-2020 karşılaştırılması: Uygulanan aşı sayısında belirgin azalma var!

01.01.2020 İLE 31.05.2020 ARASI AŞI ANALİZİ		01.01.2019 İLE 01.06.2019 ARASI AŞI ANALİZİ	
Aşı Adı	Miktar	Aşı Adı	Miktar
(BCG) Tüberküloz (Bacille Calmette - Guerin)	16	(BCG) Tüberküloz (Bacille Calmette - Guerin)	21
(DaBT-IPA) Difteri, Tetanoz, aBoğmaca, iPolio	5	(DaBT-IPA) Difteri, Tetanoz, aBoğmaca, iPolio	8
(DaBT-IPA-Hib) Difteri, Tetanoz, aBoğmaca, iPolio, Hib	62	(DaBT-IPA-Hib) Difteri, Tetanoz, aBoğmaca, iPolio, Hib	91
(KKK) Kızamık, Kızamıkçık, Kabakulak	17	(KKK) Kızamık, Kızamıkçık, Kabakulak	26
(OPA) Çocuk felci	26	(OPA) Çocuk felci	40
(Td) Tetanoz, Difteri - Erişkin	27	(Td) Tetanoz, Difteri - Erişkin	29
Hepatit A	27	Hepatit A	44
Hepatit B	59	Hepatit B	61
		Hepatit B - Erişkin	24
Konjuge Pnömonokok C - 13 Valanlı	89	Konjuge Pnömonokok C - 13 Valanlı	91
Konjuge Meningokok	1	Konjuge Meningokok - ACWY	2
Konjuge Meningokok - ACWY	1	Polisakkarid Menengokok	1
		Kuduz	3
		PPD Solüsyonu	2
Rota Virüs - 1 Valanlı	1	Rota Virüs - 1 Valanlı	2
		Rota Virüs - 4 Valanlı	2
Suçiçegi	10	Suçiçegi	19
Influenza (grip)	1		447
Kızamık	3		
	330		

Aile Sağlığı Merkezi'nde 2019-2020 karşılaştırılması:

Yapılan tetkiklerde belirgin azalma var!

2019/2020 ilk 5 ay tahliller						
	Tahlil Adı	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs
2019	ALT	145	118	119	100	83
2020		111	110	73	18	32
2019	AST	95	93	85	85	77
2020		91	80	54	12	18
2019	Beta-hCG	8	5	1	7	5
2020		9	1	3	2	1
2019	GGK	5	11	7	11	7
2020		4	1	2	2	1
2019	Hb A1C	24	26	27	21	24
2020		21	37	26	2	6
2019	Glukoz	146	123	124	118	85
2020		106	117	67	14	35
2019	BUN	51	50	45	48	42
2020		46	54	27	4	11
2019	Kreatinin	104	84	89	85	58
2020		70	76	45	7	14
2019	T.Kol	120	111	123	97	70
2020		94	103	62	7	18
2019	LDL	84	84	86	58	54
2020		72	79	54	6	14
2019	Tg	119	110	123	97	70
2020		94	103	62	7	18
2019	CBC	168	136	142	132	103
2020		126	122	77	18	38
2019	TSH	135	108	105	98	82
2020		98	91	54	11	34
2019	VitB12	127	98	111	89	67
2020	VitB12	94	95	53	7	21

Sağlık Çalışanları ve COVID-19

Tablo 1. TTB Risk Değerlendirmesi anketinde kişisel koruyucu donanıma erişim sorunları yaşayanların oranı

Kişisel Koruyucu Donanım	%
Eldiven	38
Önlük/forma	52
Tıbbi maske	60
Tek kullanımlık önlük/tulum	71
Siperlik ya da gözlük/koruyucu gözlük	74
N95 maske	78

Sağlık çalışanlarında COVID-19 enfeksiyon düzeyi ile ilgili sağlık Bakanı'nın yaptığı açıklamalar dışında bir veri yoktur. Bu açıklamalar göre 1 Nisan'da 601 olan PCR pozitif sağlık çalışanı sayısı 29 Nisan'da 12 kat artarak 7428'e çıkmıştır. 29 Nisan'dan bu yana resmi açıklama yoktur. (TTB Üçüncü ay değerlendirmesi, 2020)

29 Nisan'dan bu yana açıklanan resmi veri YOK!

Sağlık Çalışanları ve COVID-19

➤ Dünyada 2 milyon 100 bin sağlık çalışanını kapsayan internet bazlı bir araştırmada sağlık çalışanlarının test pozitifliğinin 12 kat fazla olduğu gösterilmiş

Türkiye’de 440 sağlık çalışanını içeren ankette

- 3 çalışandan 2’si uyku düzeninin bozulduğunu
- %30’u haftada bir-iki gün ağladığını
- %7’si her gün ağladığını belirtmiştir

 TürkTabipleriBirliği
11,6 B Tweetler

   Takip ediliyor

TürkTabipleriBirliği
@ttborgtr
Türk Tabipleri Birliği
📍 Ankara ttb.org.tr 📅 Mayıs 2011 tarihinde katıldı
50 Takip edilen 721,8 B Takipçi
 Derya Unutmaz, MD, Şehsuvar Ertürk ve takip ettiğin diğer 147 kişi tarafından takip ediliyor

Tweetler Tweetler ve yanıtlar Medya Beğeni

📌 Sabitlenmiş Tweet
 TürkTabipleriBirliği @ttborgtr · 25 Nis
Hayatını kaybeden meslektaşlarımızı ve ekip arkadaşlarımızı koruyamadınız!
[#koruyamıyorsunuz](#)

Saygı ve şükranla...